

A PÉNZVILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, IX. ker., Boráros-tér 6. szám
Tel.: József 67 — Megjelenik minden pénteken
SZERKESZTŐSÉG WIENBEN:
VII., Schottenfeldgasse 81 — Telefon: 37-3-67

SZERKESZTI
RONA LAJOS

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Magyarországon: Ausztriában:
Félévre . . 150 K Félévre . . 250 K
Egész évre 300 „ Egész évre 500 „
Egy szám ára Ausztriában 10 korona

AVÉKA ALÓL

SYLT VENDEGE lett Hegedüs Loránt, aki bucsuzás nélkül hagyott itt bennünket és csak egy utólagos kommunikációban üzent meg az országnak, hogy helyettesítését Hegyeshalmy Lajos kereskedelmi miniszterre bízta. Itt hagyott bennünket, anélkül, hogy egyetlen szava lett volna az ingatlan vagyoni váltásáról szóló törvényjavaslat nagy vitájában felhozott igen komoly vádakra vonatkozólag, vagy hogy egyetlen mondattal igyekezett volna mentegődni, hogy miért nem érte el még mindig a korona a szokott, meg a lelt, amint azt a miniszter ur annak idején nagyon határozottan megígérte, de amiben mi már akkor egészen ildomtalanul kételkedni mertünk. Itt hagyott bennünket és itthagya ellenőrzés nélkül Ereky Károlyt, aki nem törődik azzal, hogy a miniszter ur távol van, megint gorombaságokat mond, amint itt következik: „A korona árfolyamának emelkedését a pénzügyminiszter három mesterséges eszközzel érte el. Az első helyes intézkedés volt, t. i. elrendelte, hogy a Magyarországból exportált áruk után magyar koronában fizessék a kiviteli illetékeket, amelyeket Korányi Frigyes tudvalevően külföldi valutában követelt. A második intézkedés már nem volt ennyire korrekt, amennyiben exportáltatta azokat a tojás- és egyéb élelmiszerkészleteket, amelyeket a főváros közlelmzésének céljaira halmoztak fel. Stern Samuval többek között kiszállított 86 vagon tojást, amelyet azért gyűjtöttek össze, hogy a tavaszi hónapok alatt ne szökhesse fel a tojás ára túlságosan magasra. A harmadik valutajavító módszere pedig már egyenesen bűnös könnyelműség volt: a dicsekvés. Egy letiport nemzet pénzügyminisztere, aki dicsekszik! Szinte kabarába való jelenség volt és nem tudom, nem fog-e sok terhet róni Magyarországra Hegedüs valutajavítás címe alatt elkövetett öndicsérete és dicsekvése. Mindezeknek a hatása alatt javult meg a magyar korona, de rövid néhány hónapi diadalut után ismét vízbeesett. A kártyavár összeomlott és Hegedüs Loránt hangtalanul eltűnt a porondról. Hangtalanul eltűnt a porondról. Igen, ez így van és minden úgy van, ahogy Ereky Károly mondja és ahogy *A Pénzvilág* tavaly december óta minden alkalommal írta és viselte az odiumot, hogy a pénzügyminiszter népszerűségének noli me tangere koszorúját szentségtörő kézzel tépázza meg. A népszerűség koszorúja azonban azóta porba hullott, a világ legtöbbet beszélő pénzügyminisztere pedig csendes emberre lett. Vajjon használ-e a sylt kura? Van-e mód a népszerűség megfordozására? Vagy Syltbe is azok zarándokolnak, akik utódról kívánnak gondoskodni?

*

A LÁNCKERESKEDELEM ellen dörög már megint mindenki, akinek mestersége a beszéd. Wolff Károlytól föl- és lefelé megindult a nagy hajtóvadászat a lánckereskedelem ellen, amelynek — bejósoljuk — nem fognak nyomára akadhatni abból az igen egyszerű okból, mert lánckereskedelemnek ma nyoma sincs. Hogy miért van drágaság. Egy háziasszony mondta el nekünk erre vonatkozólag a legjellemzőbb esetet. Állt a Teleki-téri piacon a minap egy kocsí paradicsom. A paradicsomot egy egészen valódi kisgazda árusította. Árusította pedig reggel nyolckor kilónként 8 koronával, kilenckor 10 koronával, tízkor 12 koronával és tizenegykor 14 koronával. A paradicsom ára tehát a termelőnél reggel nyolctól tizenegyig kilónként hat koronával emelkedett. Vajjon mi az ördögnek kellene ide még egy vagy két lánckereskedő is? Rendkívüli módon tiszteletreméltó valaminek tartjuk egyébként az ankétet is, amelyhez a héten ez ügyben szintén volt szerencsénk: csak az a kérdés, hogy eljutott-e ez az ankét is a termelőig, amikor a drágaság után nyomozott. Mert ha nem, akkor hiába fogunk nyomozni, kutatni és minden jó szándékot mozgósítani, soha, de soha nem találunk helyes nyomra. A lánca azonban alighanem megvan, de valószínűleg megváltoztak a láncszemek.

Egy szám ára 6 korona

TANUJA TAM egy kis faluban annak a jelenetnek, amikor megérkezett a posta és a falu jegyzője kezébe vette a hivatalos lapot. Azt hiszem augusztus 27-ike vagy 28-ika lehetett. A jegyző urat legjobban az új *marhalevelek* kiállításának módja érdekelte. Vagy két napra való munka, amíg az ember áttanulmányozza ezt a kérdést. Ez azonban még nem lenne baj, ha a miniszter rendelete alatt ott nem állna, hogy a rendeletben foglalt intézkedéseknek, változásoknak augusztus 20-ikával kell életbe lépniök. És még egy akadály: az újfajta nyomtatványoknak még ma sincsen se hire, se hanva. Hát aztán a szegény jegyző addig törheti a fejét, amíg az be nem törik, hogy hogy az ördögbe is kezdje

meg hát augusztus 20-ikán az újfajta marhalevelek kiállítását, amikor meg a hónap utolsó napján is csak a rendelet van a kezében az összes kellékek közül. Mindezt pedig csak azért voltunk bátrak elmondani, mert szakemberek állítják, hogy ma ez mindennel így van, ahol a pénzügyminisztérium szerepel, mint alkotó. Nem vádoljuk a minisztérium kiváló tisztviselői karát; de igenis ismerjük az okokat. Tudjuk, hogy a miniszternek minden rögös, mert a miniszter határidőre dolgozik. Hogy az a ebből a sietségből, ebből a határidős postagazdálkodásból kaosz keletkezik, amikor a megrendelésre kerül a sor: ugyan kit érdekelne a rendszerszerűség?

Nem lesz élelmezési tanács és élelmezési diktátor

Harc a drágaság ellen — A főváros élelmiszer-üzemének új akciója
Budapest kölcsönt keres

Szerdán végre összeült a drágasági ankét, amelyről őszintén szólva nem sokat várunk, mert a drágaság okait valószínűleg nem ott keresik majd, ahol az tényleg van. Fontosnak tartjuk mégis, hogy az első lépés megtörtént, mert ennek talán lesz valami elszigetelő jelentősége. Az ankét eredményéről és a várható kormányintézkedésekről *A Pénzvilág* munkatársa jól értesült helyről a következő információkat kapta:

— Az ankétnek természetesen pozitív eredményei nincsenek. Hiszen az ilyen ankétektől tulajdonképpen tanácsokat szoktak várni a kormányfőre és ezt ezúttal is megkapták. Most azután a kormány és elsősorban az illetékes szakminiszterek dolga, hogy a tanulságokat levonják és a szükséges intézkedéseket megtegyék. Legfontosabbak és így leginkább megfontolandók azok a proпозиciók, amelyeket az ankétan a főváros részéről tettek. E tekintetben azonban nem lesz elegendő az, ami az ankétan történt; hanem

a kormány és a főváros között tárgyalások indulnak meg,

amelyek legelsősorban az *ellátatlanok kategóriájának kiszélesítésére* vonatkoznak, de érinteni fogják a cukor, a zsír és tej kérdését is. A tárgyalásokat nagyatádi Szabó István földmívelési miniszter fogja vezetni, de részt vesznek azon Mayer János államtitkár, valamint a minisztérium szakértői, a főváros részéről pedig *Folkusházy* Lajos alpolgármester és *Vajna* Éde közlelmzési tanácsnok. A főváros részéről a következőket kéri:

1. mindennemű kivitel beszüntetése;
2. a kisexisztenciáknak az ellátatlanok kategóriájába való felvétele;
3. ötvenezer sertés állami hizlalása;
4. kétszáz vagon cukor importálása;
5. a kiviteli illetmények felemelése és a plusznak közlelmzési célokra való fordítása;
6. a tojásexport teljes beállítás;
7. a főváros burgonyaszükségletéről való gondoskodás.

— Mindemellett a fővárosnak pénzre van szüksége, hogy élelmicikkeket raktározhasson be még a mai tűrhető áron. Sajnos, e tekintetben az állam is meglehetősen rossz helyzetben van, mert minden pénzt gabonavásárlásra fordította, a pénzügyminiszter pedig nem adhat többet élelmezési célokra.

— Legsúlyosabb kérdés

az ellátatlanok kategóriájának kiterjesztése,

amely — be kell vallani — *nagy nehézségekbe ütközik*, mert ez igen súlyos pénzáldozatokat igényelne az állam részéről. Ide tartozik a köz-tisztviselők megélhetésének biztosítása is. Mivel

e tekintetben a pénzügyi segítségtől komoly eredményeket várni nem lehet, *továbbra is biztosítani kell a természetbeni ellátást*, sőt amennyiben ennek módja lesz, a kormány ezt igyekezni fog még jobban kiterjeszteni.

— Őszintén szólva, nem lehet sokat várni attól, hogy a kormány

az Árvizsgáló Bizottság hatáskörét
újra állítja

és a Bizottságot utasítja az összes élelmicikkekre és általában az összes életszükségleti cikkekre árának revideálására. Ez annál fölöslegesebb, mert az Árvizsgáló Bizottság keze soha sem ért el igazán odáig, ahol a drágaság csirái fakadtak.

— Vannak olyan kívánságok, amelyeket a kormány teljes mértékben semmiesetre sem honorálhat. Így

a kiviteli engedélyeket nem fogják teljesen beszüntetni,

bár várható ezen a téren is bizonyos redukcio. A tojás exportjának beszüntetése teljesen megghiusult. De más cikkeknél is lehetetlennek tartja ezt a kisgazda-kormány, amely ebben az esetben a termelés megesőkkenésétől tart. De pénzügyi oldala is van a dolognak, mert a pénzügyminiszter a kiviteli illetékekből igen nagy jövedelmet irányzott elő és az államkassza érdekeit nem lehet teljesen figyelmen kívül hagyni. Amit ezen a téren el lehet érni, legfőleg az, hogy bizonyos kivitelre szánt árucikkekből, elsősorban a legfontosabb élelmiszerekből a főváros szükségét szenvedő lakossága számára meghatározott mennyiséget mérsékelt árban le kell majd adni.

— Nem esett szó az értekezleten

a monopóliumok revíziójáról,

de e tekintetben a kormány nem viselheti tovább a felelősséget különösen ama súlyos támadások után, amelyeket ebben a kérdésben Sándor Pál, báró Szerényi József, Gaál Gaszton és Ereky Károly intéztek a nemzetgyűlésen az egyes intézmények ellen.

— Kétségtelen az, hogy még abban az esetben is, ha a kormány a drágaság enyhítésére minden okszerű intézkedést megtesz, az olcsóbodás egyelőre be nem fog állni. Szerencsére a kormányban nincsen hajlandóság arra, hogy ebből a szomorú alkalomból a fölösleges hivatalok és intézmények és a még fölöslegesebb méltóságok számát gyengítse. Mindazok a hírek, amelyek erre vonatkozóan megjelennek, valótlanak. Tudomásom szerint sem közlelmzési tanácsot nem állítanak fel, sem pedig közlelmzési diktátort nem neveznek ki, annyival inkább, mert egészen komikus lenne.

ha pár héttel a közlekedési minisztérium megszüntetése után újból egy hasonló szervtől várják a helyzet megjavítását. Ebben a pillanatban még tulajdonképpen nem lehet szó kormányhatározásokról és intézkedésekről, azok csak a szakemberekkel és különösen a fővárossal folytatandó tárgyalások során épülhetnek fel. Pozitívum ma még

mindössze annyi, hogy a főváros élelmezési üze a közeljövőben az eddiginél sokkal nagyobb erővel fog a piaci árak alakulásába beavatkozni és árszabályzó hivatását betölteni. A baj itt mindössze az, hogy a fővárosnak erre a célra sincs pénze és így valószínű, hogy legközelebb a főváros részéről nagyobb hitelműveletek iránt történnek lépések.

Az emelkedő Bécs — a gyengülő Budapest

A bécsi raktárházak káprázatos jelentése — Budapest szenvedése a kereskedelem- és ipar-ellenes korszakban

A bécsi lapokban a napokban jelent meg a dunai raktárházak igazgatóságának az 1920—1921. üzletéről szóló jelentése. Ez a jelentés Budapestre nézve is rendkívül jelentős, mert kétségteljesen statisztikai számadatokkal mutatja meg azt, hogy mennyire megnövekedett a hatmillió osztrák köztársaság gazdasági jelentősége a dunai forgalomban a volt császárvárosával szemben, jóllehet akkor Bécs gazdasági területe a harmincmillió osztrák köztársaság volt.

250%-os emelkedés.

A dunai raktárházak igazgatói jelentése nagy elégtétellel állapítja meg, hogy nem csupán a háborús évek megcsappant áruforgalmához képest többszöröződött meg a raktárházakban elhelyezett áruk mennyisége, hanem közel 250 százalékkal növekedett meg a forgalom az 1913—1914. üzleti évvel szemben. Ugyanis 1913—1914-ben a raktárházak egész forgalma 2,5 millió métermázsára volt és ez a forgalom 8,5 millió métermázsára, tehát a békeforgalom negyedszörösére emelkedett 1920—1921-ben. Amellett a forgalom tendenciája a folytonos emelkedés. Így például idén júliusban a beraktározott és kiraktározott áruk mennyisége 780.000 métermázsára volt és jelentékenyen meghaladta a múlt év július havának forgalmát is. Ilyen körülmények között a raktárházak hivatalki kara 1903-tól 1921 nyaráig harmincöt négyezerre emelkedett. Több százmillió befektetéssel négy új raktárház épült és ezzel a bécsi raktárházak befogadóképessége 10.000 vagonra emelkedett a háború előtti 4000 vagonhoz képest.

A bécsi dokkokon megejtett átraktaozás napi átlagban 300—400 vagonra emelkedett, míg a háború előtt a napi átlag nem haladta meg a 40 vagon. Tekintettel a forgalom állandóan emelkedő tendenciájára, erőyes tempóban folyik a raktárházak újabb kibővítése, természetesen a legmodernebb szellemben.

A jugoszláv szilvaexport monopoliuma.

Többek közt például külön raktárház épül a jugoszláv szilvaexport számára és a raktárház kapcsolatos egy nagyszabású szilvaszáritó üzemmel, amelynek gépei látványosságok számba mennek. A Jugoszláviából érkező hatalmas szilvaszáritmányokat itt a gépek megtisztítják, szortírozzák, forró levegővel szárítják, azután a különféle exportpiacok szokásai és ízlése szerint kosarakba, dobozokba, üvegekbe csomagolják. Bécs így biztosította magának a jugoszláv szilvaexport monopoliumát és a legővatosabb számítás szerint is hatalmas nyereség fog ebből Bécs számára származni, hiszen a jugoszláv száritott szilvaexport 600 és 1000 vagon között mozog.

A raktárházak munkásainak a száma most elérte a nyolcszázat. Hogy a raktárházak forgalma miként emelkedett, mutatják a következő számok:

1913-ban az egész forgalom 2½ millió métermázsát tett ki, amiből 96 hajóra félmillió métermázsára áru esett. Ezzel szemben 1920 július 1-től 1921 június 31-ig 8½ millió métermázsára volt a forgalom, amiből 453 hajóra 1½ millió métermázsára esik. Július elsején a raktárak leltárán 508.013 métermázsára áru szerepelt 1,77 milliárd korona biztosítási értékben. Ennek a hónapnak folyamán 433.912 métermázsát raktároztak be és 346.631 métermázsát raktároztak ki, úgy hogy július végén a raktárak állaga 595.294 métermázsára volt 1,86 milliárd biztosítási értékben. Az átlagos napi mozgalom 30.000 métermázsát tesz ki.

És Budapest?

Alkalmunk volt ezzel szemben egy szakértőtől a budapesti viszonyokról a következő igen szomorú képet kapni. Informátorunk a következőket mondta *A Pénzvilág* munkatársának: — Bécsben szabad volt a kereskedelem, nálunk monopoliumokat tenyésztettek, az iparunknak nem volt piaca, a közlekedés mind Bécs felé terelődött, mert ott szabad volt az út, nálunk politikai okok miatt a közvetlen szomszédainktól is barrikádokkal zártak el. Mindez azt eredményezte, hogy Budapest a békeforgalom egyharmadára, a kivitel pedig, amely képét adja az ipari termelésnek is, a há-

boru előtti forgalom egynegyedére csökkent. Budapest összes áruforgalma már 1912-ben az egész ország áruforgalmának 13 százaléka tette ki. A vasúti áruforgalom 11 százaléka, a hajózási áruforgalom 49 százaléka esett Budapestre. Az ipar, kereskedelem és forgalom Budapest lakosságának 64 százalékat tartotta fenn. Az iparúzők száma az utolsó tíz esztendőben 104.966-ról 218.068-ra, a kereskedők száma ugyanebben az időszakban 28.196-ról 64.881-re, vagyis csaknem háromszorosára szaporodott. A háború utolsó éve óta katasztrofális gazdasági visszaesésben volt részünk, szóval ugyanabban az időben, amikor Bécs forgalma a békebeli fölé emelkedett. Ninesenek olyan pontos adataim a kezemből, mint a bécsi Lagerhaus igazgatóságának jelentése; de tény az, hogy az üzletnyitások száma, amely 1911-ben Budapesten 7419 volt, 1918-ban 6027-re, 1919-ben pedig 4334-re csökkent, a múlt évi és idej nyilván még szomorubb adat még nem áll rendelkezésre. Leginkább jellemző azonban gazdasági visszafejlődésünkre az áruforgalom lezülése. Néhány adat elegendő. Budapest áruforgalma tonnákban volt:

	béhozatal	kivitel
1910-ben	72.994	33.302
1911-ben	86.683	35.133
1912-ben	80.333	33.686
1918-ban	47.529	17.965
1919-ben	23.959	8.050
1920 októberig	28.987	8.584

— A statisztika fájdalmasabb adatokat aligha produkálhatna Budapest számára és szomorúságunk még nagyobb, hogy mindent, de mindent Bécs hódított el tőlünk.

Novemberben megkezdik az ingatlan-vagyonváltás behajtását

Hegedüs megcsappant reményei — A váltás telekkönyvi biztosítása

Ma, amikor már túl vagyunk a második vagyonváltásjavaslat parlamenti tárgyalásán, könnyű megállapítani, hogy ennek a törvénynek pénzügyi eredménye messze fog járni attól, amit Hegedüs Lóránt pénzügyminiszter óhajtott. A javaslat és a parlamenti tárgyalások egyik legjobb ismerője tette azt a kijelentést, hogy Hegedüs a tervezetét a belátható kiadások törlesztéséhez mérte, a törvényhozás kötelessége volt a nemzet vagyona teljesítő-képességének szigorú mérlegelése és szakszerűen kellett felállítani azon korlátokat, melyek túllépése megsemmisíthetné azt az alaperőt, melyen az egész nemzet léte vagy nem léte nyugszik. A törvényhozás a követelések szigorú számszerű mérlegeléséhez nem igazodhatik. Oktalanság és bűn volna oly terhek vállalása, melyek viselésére a nemzet képtelen.

Ilyen körülmények között természetes, hogy a Hegedüs által megálmodott pénzügyi eredményt elérni nem lehet, de a politikusok véleménye szerint

ez volt a végső határ, ameddig el lehetett menni.

bár nem lehetetlen az sem, hogy egyes vagyonkategorikák számára elviselhetetlen lesz az a megterheltség, amelyet a második vagyonváltás rájuk ró.

Hogy a nemzetgyűlés tárgyalásai alkalmával a javaslaton történt változtatások szám szerint mekkora összeggel csökkentették a reménybeli bevételeket, erre a kérdésre határozott feleletet adni ma nem lehet, mert ez a felelet egyrészt valutánk ingadozásától, másrészt terményeink értékesítésének sikerétől, továbbá a vagyonváltásból remélhető új pénzügyi helyzetünk kialakulásától függ. Általában mégis azt hiszik, hogy

az új törvény mintegy tizenöt-husz milliárdot hoz az állam konyhájára.

A minisztériumban most szorgalmasan dolgoznak a végrehajtási utasításon. E tekintetben igen nagyjelentőségű újítás a váltásnak telekkönyvi biztosítása. A váltás ugyanis az ingatlanra első helyen bekebelezést nyer s az érdekelt 15 évi időtartam alatt váltás helyett amortizációs kölcsönt törleszt. A tőke és a kamatrészek bizonyos meghatározott időben való törlesztése mellett a váltás, eltekintve a váltásoknál eddig fennállott gyakorlattól tulajdonképpen egy mobiladóssággá válik, amelyet az adós idővel a viszonyok változásával, esetleg olcsóbb kölcsönné tud átalakítani. A végrehajtási utasítás hat hét múlva teljesen készen lesz, úgy hogy

a váltás behajtását még ennek az esztendőnek a végén, valószínűleg már novemberben megkezdik.

Természetes, hogy a váltásfizetők legnagyobb része nem készpénzzel fogja a váltást leróni, hanem élni fog a törvény által nyújtott bekebelezési engedménnyel. A bekebelezéseknek természetesen következménye lesz az, hogy tekintettel a bekebelezési, illetve a lerovási idő hosszú időtartamára, az államkincstár csak úgy juthat gyorsan a bekebelezett váltások értékéhez, ha a bekebelezett értékeknek megfelelően zálogleveleket bocsát ki és ezeket gyorsan értékesíti.

A záloglevelek kibocsátását

valószínűleg egy pénzügyi csoportra fogják bízni

és az állam nem létesít erre a célra külön állami záloglevél intézetet. A szindikátusban, amelyet erre a célra alakítanak, mindenesetre az ilyen alkalmakkor szereplő „altruista intézetek” vesznek részt.

Erdély gazdasági katasztrófája

A magyar kamarák memoranduma a román minisztertanács előtt — Balul sült el a védővám-rendszer

Állnak a gyárak, pihennek a munkáskezek

Erdély ipara és kereskedelme kétségbeesztő helyzetbe jutott, amelyből rendkívül nehéz lesz kiszabadulni. Ma már a román kormány maga is tisztában van ezzel és úgy cselekszik, mintha szándékában lenne, hogy segítsen. De ha nem tudott volna is a román kormány erről a helyzetről; meg kellett azt ismernie azon a minisztertanácsban, amelyet a napokban tartottak meg Szinajában és amelyen *Argetoianu* belügyminiszter ismertette az erdélyi magyar kereskedelmi kamarák memorandumát. A memorandum a magyar határ elzárásából felmerült károkkal foglalkozik. Ez az erdélyi gyárakat produktumaik elhelyezésében tökéletesen megakasztja és emiatt üzemüket beszüntetni s munkásaik egy részét elbocsátani voltak kénytelenek.

Ez a memorandum szélesen kifejti, hogy amióta a nemzetközi forgalom megindult, Románia miatt Erdély ipari termelése is teljesen háttérbe szorult a külföldről importált árukkal szemben. A román kormány, mikor végre észrevette, hogy hova juttatta az erdélyi ipart, azzal akart a dolgon segíteni, hogy néhány hét előtt bevezette a védővámok rendszerét. Helyesen megalkotott védővám-tarifát mellett tényleg segíteni lehetett volna az erdélyi ipar agóniáján. Az új román vámtarifa azonban semmi hatást sem ért el, mert teljesen rendszertelen és következtelen munka. Ahelyett, hogy megfelené céljának, éppen az ellenkezőt eredményezte. A kormány ugyanis felemelte a nyersanyagok vámját is és ezzel az életképes üzemek egész sorozatát tette tönkre. A szappangyártáshoz szükséges illatosító szerre például ugyanannyi vámot állapítottak meg, mint a legfinomabb luxus-parfümre. Hiába emelték föl a kész szappan vámját is, mert az erdélyi gyappangyárak még így sem képesek többé a külföldi termékekkel konkurálni.

Erdély nagyipara katasztrofális helyzetbe jutott. Nem csoda, hiszen ma az erdélyi üzemek fizették egész Európában a legmagasabb munkabéreket. Ilyen körülmények között nem vehetik fel a versenyt az erdélyi gyárak sem a régi romániai, olcsó munkaerővel dolgozó gyárakkal, de még kevésbé a külföldi importáruval. Hogy milyen tébolyodott munkabérek kénytelenek Erdélyben zetni, álljon itt egy világos példa. Egy pár cipő elkészítésének munkabére fejében Csehszlovákia tíz cseh koronát, Magyarország tíz magyar koronát, Ausztria húsz-harminc osztrák koronát, Erdélyben, Kolozsváron 60 leit fizetnek. Ez természetesen ki lehet az egész termelésre is és arra vezet, hogy az erdélyi ipar előbb-utóbb kénytelen lesz levonni a konzekvenciát és kimondja a csődöt.

Hantos Elemér nyilatkozata a pénz elértéktelenedéséről

Pénzügyi regenerációnk előfeltételei — Nem feltétlenül áldás a bankóprés beszüntetése

Az általános pénzügyi helyzetre és a pénzértéktelenedés színtomáira kérdést intéztünk Hantos Elemér nyug. államtitkár, a Pénzügyi Minisztérium Országos Egyesülése elnökéhez, aki felfogását alábbi nyilatkozatában volt szíves ismertetni *A Pénzvilág* számára:

— Magyarország jelenlegi pénzügyi helyzete a pénzsűke és a pénzértéktelenedés ellentétesnek látszó pólusai közt mozog. Az utolsó félévben sokat hallottunk a pénzérték mesterséges emeléséről és a pénzsűke mesterséges előidézéséről, mint két olyan pénzügyi panacea-ról, amelyek az ország pénzügyi helyzetén lényegesen lendíteni fognak. Most már láthatjuk, hogy mindakettő hamis profécianak bizonyult. *A pénzérték mesterséges emelése pénzügyi reformokkal el nem érhető.* Ehhez gazdasági és belügyi reformokra és helyes külügyi orientációra lett volna szükség.

— A pénzsűke mesterséges felidézése nem mutatkozik alkalmasnak arra, amire szánva volt: hogy az árakat lenyomja. És ez minden hozzáértő ember előtt nyilvánvaló, mert a

pénzsűke éppen olyan baja a gazdasági életnek, mint a pénzbőség. A gazdasági élet vérkeringéséhez a megfelelő mennyiségű pénzre van szükség. A pénzügyi politika feladata a pénzbőség és pénzsűkség szélsőségei közt a helyes mértéket megtalálni.

— *Nem feltétlenül áldás egy ország gazdasági életére az sem, ha a bankóprés működését egyszerűen beszüntetik.* Ez az intézkedés csak akkor helyes, ha a bankóprés tisztán improduktív célokat szolgál, de mihelyt produktív üzleti vállalkozás akad meg a pénzhány következtében, akkor a bankóprés szüneteltetése is más megítélés alá tartozik.

— A mi pénzügyi regenerációnk tehát nem egyedül és nem elsősorban a pénzügyi és az adópolitikától függ. A pénzügyi regenerációnak sokkal mélyebbreható és messzebb terjedő okai és gyógyszerei vannak, amelyeket mindenki ismer és amelyekről éppen ezért felesleges és céltalan dolog volna nyilatkozni vagy kritikát gyakorolni.

HIREK

Pécs felszabadulása és a szénellátás javulása. Pécs és Baranya újból magyar kézen van és ennek gazdasági jelentősége nem kicsinyelhető le. Különösen nagyjelentőségű, hogy a pécsi szénbányák újból birtokunkban vannak és így biztosítottak tekinthető, hogy téli szénellátásunk kikerüli az eddig minden évben elszenvedett bonyadalmakat. Természetesen így sem lehetünk meg importszén nélkül, de e tekintetben is biztonságban vagyunk, mert a héten megkötöttük a csehekkel a szénszállítási szerződést. De lényeges segítséget jelentenek a pécsi bányák is, amelyek Csonka-Magyarország szénbányái közül egyedül termelnek fekete szenet. Ilyen minőségű szén termelt a brennbergi bányák *Barbara* aknájában, amelyet most Ausztria kap meg, s a pécsi szenet legfeljebb a dorogi bánya egyik-másik aknájának termelése közelíti meg. Sajnos, a trianoni szerződés még abba is beleavatkozik, hogy miképpen rendelkezünk a nekünk ítélt pécsi bányák széntermeléssel. A békeszerződés szerint a termelés 54 százalékát Jugoszláviának kell kiszolgáltatnunk, míg nekünk 46 százalék marad, de ez is megfelel *napi hatvan vagon szénnek.* Aminek most újból a *pécsvidéki* bányák is, így a szászvár-mányok-komló bányák, amelyek szintén jelentős segítséget jelentenek. Egészen illuziózus azonban az a szerb reménykedés, amely szerint nemcsak a *pécsi*, de a *pécs-vidéki* bányák termeléséből is megilleti őket a trianoni szerződésben megállapított 54 százalék. Ez a reménykedés azonban valószínűleg súlyos csalódással fog végződni.

A cseh áruforgalom és az „államnyelv”. Augusztus hó 1-től való érvényességgel új áruhátszabások léptek életbe a cseh-szlovák vasutakon, amelyek azt a fontos intézkedést tartalmazták, hogy az eddig hirdett díjszabási határozmányok és hirdetésmények hatályukat veszítik és ezentul csak az említett díjszabási füzetekben hirdett tarifális intézkedések érvényesek. Igen érdekes az az intézkedés, amely az új áruhátszabásban a belföldi fuvarlevelek *nyelvére* vonatkozik. Ez a rész így hangzik: „A fuvarlevelek az *állam nyelvén* állítandók ki. Azon állomásokon, melyek oly községek után neveztek el, melyekben az állampolgároknak legalább 20-a az államnyelvtől eltérő nyelvet beszél, meg van engedve, hogy a fuvarlevelek az *illető kisebbség nyelvén is kiállíttassanak, ha a rendeltetési állomáson is ugyanilyen kisebbség található.* Ellen esetben a fuvarlevél összes adatait az államnyelvre való fordításban is közölni kell.” Vagyis, ha pl. valamely küldeményt Egerből Reichenbergbe adnak fel, akkor a fuvarlevél cseh vagy német nyelven állítható ki. Ha azonban Reichenbergből Prágába adják fel a küldeményt, akkor a német nyelven beírt adatok cseh fordításban is hozzáadandók. Komáromból Pozsonyba feladott küldemény tehát kizárólag magyar szövegű fuvarlevéllel is feladható, de már pl. Pozsonyból Caslauba rendelt küldeményeknél a cseh (vagy tót) nyelv kötelező, a magyar szó-

veg mellett tehát fordításban a cseh (vagy tót) szövegnek is meg kell lennie. Hogy a fordítást a vasut vagy a feladó köteles végeztetni, arra nézve a díjszabás nem tartalmaz rendelkezést, az eddigi gyakorlat szerint azonban a vasut kívánhatja, hogy a fordítást a feladó végezze, ha pedig ezt mégis a vasut végzi, ezt csak a feladó megbízottja gyanánt, de az utóbbinak felelősségére eszközözi.

A MÁV. építkezései. A MÁV. építési és pályafenntartási főosztályának igazgatósága az államvasutak hálózatán megindítandó építési és beruházási munkák ismertetése céljából az ipari érdekeltségek bevonásával értekezletet tartott. Megjelentek a Baross Szövetség képviselőiben *Dávid* Károly, Keresztény Iparosok Országos Szövetség képviselőiben dr. *Ráduly* Ferenc, Kereskedelmi Iparkamara képviselőiben *Gyümre* Sándor, I. P. O. Sz. képviselőiben *Radócz* János, Asztalosok Orsz. Szöv. képviselőiben *Kovács* József és *Füredi* Lajos, Ipari Egyesület részéről *Dálnoky* Kovács Jenő. Az értekezleten elnökölt *Vas* Béla igazgató helyettes, az igazgatóság képviselőiben jelen voltak *Papp* János felügyelő, *Fodor* Gábor mérnök, előadó volt *Nádas* Ödön főmérnök. Előadó ismertette a megindítandó építési munkákat, kifejtette, hogy *124.000.000 korona áll az építési költségek rendelkezésére*, mely a következőképp oszlana meg: 3—4 millió korona fordítatnék csak külföldön kapható cikkek beszerzésére, az a költség pedig, melyet a MÁV. saját régiében való dolgoztatásnál kényszerül kifizetni, kitenne 34 millió koronát. E költség felépítményi és forgalom alatti munkák fedezetére szükséges, mely munkákat csak régiében dolgoztathat fel. 30—35 millió korona fordítatnék gyári munkálatokra, 55—60 millió lenne a kisipari költségek fedezetére. Az ipari érdekeltségek nevében az önálló kisiparosság védelmében dr. *Ráduly* Ferenc és *Radócz* János tiltakoztak az ellen, hogy a MÁV. saját régiében dolgoztasson, indokul felsorolták azt a munkanélküliséget, mely éppen az építőipar terén fennforog, rávilágítottak arra az áldatlan helyzetre, amelyben a kisiparosság részesül a munkaadók részéről. A hiányos költségvetésekre, a kiírási nyomtatványok hiányos összeállítására, a pályázat közzététele és a lejárati idő közti aránytalan terminusokra arra az irányzatra, hogy a generál-vállalkozók részesíttetnek ma is előnyökben stb. A MÁV. igazgatósága nevében *Papp* János MÁV. felügyelő tárgyilagos magyarázatát adta annak, hogy miért szükséges kisebb munkálatok régiében való végeztetése. Végül is honorálták az iparosság képviselőiben megjelenteknek az a kívánságát, hogy csak a feltétlen szükséges, forgalom alatti és csak oly munkálatok végeztessenek régiében, melyek abszolút MÁV. építési szakismereteket igényelnek és ezek is csak akkor, mikor a munka természetének sürgőssége és a már említett szakismeret indokoltá teszi azt, hogy a MÁV. saját kebeli munkáit foglalkoztassa.

A Vas- és Gépipari kiállítás nagy sikere. Az „Országos Vas- és Gépipari Kiállítás”-t a megnyitást követő két ünnepnapon olyan hatalmas tömegek keresték fel, hogy az Iparcsarnokban a tolongás már aggodalmas volt. A kiállításnak élénk üzletkötések is voltak, így a kiállításnak előreláthatólag jelentékeny kereskedelmi eredménye is lesz.

A „Vasuti és Közlekedési Közlöny” jelenleg hazánk egyedüli közlekedési szaklapja. A közlöny melynek szerkesztője dr. *Holl* Jenő, a hazai összes közlekedési vállalatok hivatalos lapja és így egy a szállítványozási, mint díjszabási és forgalmi hivatalos hirdetésményeket legkorábban hozza. Nem hivatalos része a vasuti és hajózási aktuális híreken kívül nagyobb aktuális tanulmányokat is közöl. Évi előfizetési ára 300 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Csengery-utca 68. szám.

A cipészek „minőségi jelzést” követelnek az árukon. Az utóbbi időben rengeteg szó esett a bőr- és cipőproblémáról és itt elsősorban a kisipar sérelmeiről. A kisiparnak többek között az a panasza, hogy a magyar piacot a legutóbbi időben *rengeteg oly silány minőségű külföldi, különösen osztrák cipővel árasztották el*, amellyel nemcsak a közönséget csapják be, de legjobban ártanak a tisztességes, becsületes magyar cipőiparnak. A kisiparosok most azt kívánják, hogy ha a behozatali korlátozás nem lehetséges, úgy alkalmazzuk a cipőnél a *hollandi védekezést. Ott a cipők minőségi jelzésével vannak ellátva s a közönség egy szempillantás alatt meggyőződhetik arról, hogy pénzért milyen minőségű árut vásárol.* Szerintük ezt a jelzési kötelezettséget kell behozni s ez egyszerre véget vet minden további avatatlanság és tisztességtelen versenynak. Mindenki megtudna élni munkájából tisztességesen, becsületesen s a fogyasztók hatalmas tömege jó áruval lenne ellátva, csak a *hitványt, a silányt kellene riktóan feltüntetni.* Mert mit ér a közönség oly olesó, de silány, esetleg tetszetős áruval, mely kéthetes használat után semmivé válik, tönkremegy.

A Nyugdíjas Katonatisztek Országos Szövetségénél igen sok, különféle előképzettségtől, megbízható tiszti, özvegy és árva vár megélhetést elősegítő alkalmazásra. Akinek bizalmi emberre, így pénztárnokra, könyvelőre, levelezőre, általában irodai munkaerőre, felügyelőre, képviselőre, gép- és gyorsíróra, elárúsítónőre, egyszóval intelligens férfi vagy női munkaerőre van szüksége, forduljon bizalommal a NyUKOSZ elhelyezési csoportjához. V., Nagykoroná-utca 13. szám, I. emelet.

A vendéglősök panaszai. Szeptember 15-én Debrecenben gyülekeznek az ország vendéglősei. Ezen a napon tartja évi közgyűlését a *Magyar Szállodások, Vendéglősök és Kereskedelmek Országos Szövetsége.* Az idei debreceni közgyűlés programja érdekes és jelentős. Különösen élénk érdeklődés irányul a vendéglősök körében az *Árvesztő Bizottság* ténykedésével szemben elfoglalandó álláspont felé. De ezen a gyűlésen egyáltalában kritika tárgyává teszik a vendéglős- és szállodai part érintő, utóbbi időben kiadott rendeleteket. A közgyűlésen foglalkozni fognak az új *ítálmérési törvénnyel, meg az ipartörvény revíziójáról szóló javaslattal, illetőleg ezeknek a vendéglőipart károsan érintő intézkedéseivel.* De különös súlyt helyez az elnökség arra, hogy a debreceni közgyűlés erélyesen állást foglaljon a *hatósági ármegállapítással szemben.* Ennek a kérdésnek előadója maga a szövetség elnöke, *Gundel* Károly lesz, aki súlyos kritikában készíti részesíteni az OKAB-ot. Követelni fogja a hivatalos ármegállapítás teljes megszüntetését s indítványt tesz arra, hogy a közgyűlés a kormányhoz intézzon ily irányú felterjesztést.

A Vasutifelszerelési Részvénytársaság folyó hó 29-én tartotta alakuló közgyűlését a Pesti Lloyd-társulat üléstermében. A vállalat, amely 20 millió korona alaptőke mellett a Biedermann és Társa Budapesti vasutifelszerelési cég üzletkörének átvételével alakult meg, a hozzá közelálló *Otto Wolff* németországi koncernben egyesült művek és pénzeszoportoknak a magyar iparral és édekeltségekkel való együttműködése útján óhajítja alapszabályszerű feladatát és keleti export-programját megvalósítani. Az igazgatóság tagjai: *Gratz* Gusztáv dr., *Köhner* Adolf báró, *Banhans* Károly báró (Wien), *Urbán* Adolf, *Bachrach* Adolf dr. (Wien), *Biedermann* Gyula (Wien), *Biedermann* Miklós dr. (Wien), *Biedermann* Jenő, *Fleischer* Otto (Wien), *Fónagy* Ödön dr., *Kaszab* Aladár, *Kind* Róbert dr. (Köln), *Lamarche* Gyula (Duisburg-Ruhrort), *Löv* Antal dr., *Mallekovics* Sándor dr., *Radvánszky* Antal báró, *Somsich* Tihamér gróf és *Winternitz* József (Wien). A felügyelő-bizottság tagjai: *Hazay* Samu báró, *Nemes* Antal, *Szabély* Kálmán, *Béldi* Izor József dr., *Csizmázia* Endre, *Neszmély* Lajos, *Rybarc* Amadeus és *Vadász* Dezső. — A közgyűlést követő igazgatósági ülésen az igazgatóság elnökévé *Gratz* Gusztáv dr., elnökké *Köhner* Adolf báró, *Banhans* Károly báró és *Urbán* Adolf választották meg; a vállalat ügyvezetésével pedig *Biedermann* Jenő bízott meg.

Az Országos Fatermelő Részvénytársaság közgyűlése az 1920. évi mérleg eredményét 9.122.879-21 korona tiszta haszonban állapította meg. — Ez összegből 6.300.000 korona az 1920. évi osztalékra, 2.160.000 korona tartalékalapok dotálására fordítatik, míg 662.879-21 korona új számlára vitetik elő. A szelvények 42 koronával folyó hó 25-től kezdve váltaknak be a vállalat pénztáránál (V., Sas-utca 1.).

Teheránfelvétel megnyitása Budapest-Dunaparti teherpályaudvarral. A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság igazgatósága közli, hogy teljes kocsirakomány (fuvarlevelenként legálább 10.000 kg.) teherárak felvételét Budapest-Dunaparti teherpályaudvarállomásnak Regensburg, Passau, Linz, Wien, Pozsony és Budapest állomások egymásközi forgalmában a mai nappal **megnyitja.** Közlekedési felvilágosításokat az igazgatóság ad.

Négyszáz állami kislakás épül Pestszentlőrincen

Negyvenhárommillió telekvásár — Az állami kezdeményezéstől várják az építkezési kedv fellendülését

Az Országos lakásépítési miniszteri biztosság a kinstár részére 43 millió koronáért megvásárolta a pestszentlőrinci lőszergyár telkét és épületeit. Értesülésünk szerint az épületeket 400 kislakás céljaira alakítják át a miniszteri biztosság műszaki osztályának tervei alapján. Az állami lakásépítési akció vezetője Zielinsky Szilárd műegyetemi tanár, a Közmunkatanács elnöke és a miniszteri biztosság alelnöke, akinek személyében garanciát látnak arra, hogy az építkezés végre meginduljon. Szakkörök régóta hangoztatják, hogy a magántőke addig nem mozdul meg, míg a mai 50—60-szoros építési költségekkel szemben a békeárak alig 8—10-szereséért lehet házat venni. Nem vált be a téglakartellnak az a kísérlete sem, amellyel az építőanyagok árát átmenetileg 45—50%-kal szálaltította le s így a kartell a régi, még az Árvízsgáló Bizottság által megállapított árakra kezd

lassankint visszatérni. A mezőgazdaságban is csak tatarozásokra, tetőfedésekre szorítkoztak ezidén, a gazdák alig investáltak. Ilyen körülmények közt az érdekeltek az állam kezdeményező lépéseitől várják az építkezési kedv fellendülését és az építőipar foglalkoztatását. A lőszergyári épület átalakítási munkái egyébként már meg is kezdődtek.

Zielinsky professzor különben a napokban sürgette meg a városházán azokat a hatósági eljárásokat, amelyeknek a budapesti kislakások építését meg kell előzniük. Ezek a lakások a Madarász-utcában és a külső Üllői-uton épülnek abból a 300 millióból, amit a kormány közmunkákra irányzott elő.

A munkálatokra egyébként már ki is adták a megbízásokat az egyes iparosoknak. A kislakások építése egyébként a vidéken is megkezdődik.

Késik az építési szabályzat módosítása

Az állami építkezések megkezdése azonban legfőlegbuzditólag hathat a magántevékenység megkezdésére, de nem jelenti azt, hogy ezzel meg is van adva a módja és a lehetősége a magánépítkezésnek. E tekintetben legfőlegbuzditólag hathat a lakbérékről kiadott új miniszteri rendelet jöhet számba. Emellett azonban még sok mindenre lenne szükség, így elsősorban az építési szabályzat módosítására, amelyet Zielinsky, amikor a Közmunkatanács elnöke lett, igen hangosan megígért.

Az építési szabályzat teljesen elavult, idejétmúlt alkotás és egyik gátlója az építkezés megindulásának, mert módfelett megdrágítja az építkezéseket. A szükséges módosításokat hozzáfűző helyen a következőkben foglalják össze:

— A szabályrendeletet enyhíteni kell, így átmeneti időre ki kell küszöbölni a lakó szobák minimális méreteire, különösen a magasságra vonatkozó előírásokat, amelyek nagyon megdrágítják az építkezéseket és az építési kedv lelkaszatásával előidéznek a túlszűkítést és így a tulajdonképeni célt nem érik el.

— Tulzott statisztikai előírások ugyancsak lényegesen drágítják az építkezést, de meg kell könnyíteni az építési engedély megszerzésének a lehetőségét, a téglaméreteket a nyugat európai kisebb méretre kell leszállítani, aminek azonkívül, hogy közvetlenül olcsóbbá teszi az építkezést, közvetve az az előnye is megvan, hogy emeli a munkás teljesítő képességét.

— Az építkezési szabályzatban kell módot

nyújtani arra is, hogy a telek célszerűbben legyen kihasználható. Az emelet magasságokat azért is redukálni kell, mert nemesak a falazatnak, hanem a többi építési munkának redukciója által is kevesebb vas, kisebb számú lépcső, villanykábel, kisebb ajtók, ablakok, továbbá kevesebb mázolás és üveg szükséges.

— Szerkezeti könnyítéseket is meg kellene engednie a szabályrendeletnek és meg kell szüntetni a tervezési szabadság korlátozását. A telek észszerű kihasználását megnehezíti, hogy a szabályzat korlátozza a magassági irányban való tervezési szabadságot, s a külső magasságnak a legkisebb megengedett ürmagassággal való osztása után még fennmaradó többletmagasságot nem engedi nacionalis célra felhasználni. Ez a korlátozás egy ötemeletes háznál három méteres kihasználatlan többletmagasságot jelent, amely megfelel egy teljes emelet sor lakásnak.

— Az építési szabályrendelet sok olesó anyagot is kizorít a használatból. A régen kizorított építőanyagokat, aminő a terméskőfal, a vályog, a vertfal és az agyagtapasztás, mind fel kellene használni. Egyébként is a vályog, vagy vertfallal épült ház, ha jól van építve, 60—80 esztendeig használható. Higiénikus szempontból pedig jobb, mint a téglafal. Olesó és alkalmas építési anyag a vasbeton is, ha gazdaságosan építünk vele bizonyosfajta háztípusokat, hogy a mintadeszkaházat többször is fel lehessen használni.

Amerika milliárdosai

— Saját levelezőnk től. —

New-York, 1921 augusztus 8.

A legutóbbi adókiutés alapján nemrég kimutatást tettek közzé, amelyben John D. Rockefeller vagyonát körülbelül két és fél milliárd dollárra, az Astor, Vanderbilt Guggenheim és Du Pont családokét pedig 500,000,000 dollárra becsülik. Négy család van, közöttük a jelenlegi pénzügyminiszter Mellon, amelyek több mint 300,000,000 dollár felett rendelkeznek. Ford és őt vagy hat más egyént több mint 200,000,000 dollárra becsülik. Tucatjával számítják a százszoros milliomosokat és több százával azokat, akiknek 50 és 57 millió dollár között van. Több mint 300 család vagyona 20 és 45 millió közt ingadozik.

Ha az ország iparának a szempontjából vizsgáljuk meg ezeknek a multimilliomosoknak és milliárdosoknak a helyzetét, akkor azt találjuk, hogy a petroleum ipar, acél ipar, szén ipar, réz, vasúti, gáz- és villamos világítás és transzportálás, telefon és telegráf, gumi és hajó iparok Rockefeller uralma alatt állnak, természetesen a Morgan, Harriman, Gould, Vanderbilt stb. családoknak is meg van a befolyásuk ezekben az iparágakban, de Rockefeller a király. Őt család (Armond, Swift, Cudaby, Morris és Wilson) tulajdonát képezi a busipar és a lőpor- és fegyver ipar csaknem kizárólagosan a Du Pont- és Dodge-családok kezében van.

Összegezve k. b. ötszáz család birtokában van 20,000,000,000 dollár és ők kormányozzák az egész ország iparát.

Ezeknek a családoknak nagy része tisztességes munkával, a saját maguk ereje, szerencséje vagy bátorsága útján szerezte meg ezt a

pénzt. Rockefeller például mint szegény legény kezdte meg karrierjét. Bármilyen legyen valakinek a véleménye Rockefeller tevékenységének a részleteire vonatkozólag, annyi bizonyos, hogy ha valaki két és fél milliárd dollárt tud összehozni semmiből, akkor ő azt megérdemli. Szrupulozitás hiányával ilyesmit elmagyarázni nem lehet. Észre, bátorságra és kitartásra is van szükség.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy mindez a pénz nincsen yachtokban, palotákba stb. befektetve. Ez a pénz az ország iparában van. Ennek a pénznek a révén a kereskedők és iparosok milliói tudnak dolgozni és megélni.

De van ennek a vagyon koncentrálnak veszélyes oldala is. Ezeknek az ipari királyoknak nemesak az ország iparában és kereskedelmében, hanem politikájában és kormányzásában is van befolyásuk. Ez természetesen minden kormányforma alatt elkerülhetetlen, de különös fontossága van az Egyesült-Államokban.

A szó európai értelmében nekünk nincsen parlamentünk. A feduális kormány törvényhozó testülete a kongresszus, amely képviselőházból és szenátusból áll. De a kongresszus nem mint testület hoz törvényt. Mindkét ház specializált bizottságokra van osztva, amelyek a szakkörükbe vágó törvényjavaslatokat maguk körében és nem a ház előtt tárgyalják le. Ezek a tárgyalások titkosak és a bizottság tagjaira van bízva, hogy milyen tanukat hallgatnak ki, kinek a tanácsát kéri stb.

Ehhez járul, hogy a két ház vitázási törvényei olyanok, hogy csaknem lehetetlen mást, mint az illető bizottság által ajánlott, támogatott vagy javasolt törvényjavaslatot törvényvé emelni.

Ennek a szisztemának természetesen megvan az az előnye, hogy szakemberek tárgyalják meg a javaslatot, mielőtt a ház elé kerül.

De megvan az a hátránya is, hogy a viták legfontosabb része zárt ajtók mögött folyik le és se a közönség, se az illető ház tagjai nincsenek kellően informálva a javaslat részleteire vonatkozólag. Ennek következtében, ha bizonyos érdekeltek egyéneknek sikerül egy bizottságot arra bírni, hogy bizonyos javaslatokat terjesszenek a ház elé, akkor a kívánt törvény sikeres keresztülvitele csaknem biztosítottnak tekinthető. Az ország legfontosabb iparágai egy néhány család hatalmában lévén, ezeknek a családoknak módjukban áll az ország törvényeit a maguk érdekében megváltoztatni.

Tegyük fel, hogy egy bizottság új vám törvényjavaslat megszabásáról tárgyal. A bizottság tagjainak szükségük van a különböző ipari vállalatok véleményére, hogy a vámot igazságosan szabják meg. Mint a fenti csoportosításból is látható, a különböző fontos iparok érdeke parallel egy néhány család vagy dinasztia érdekével.

Ez az ipari királyok politikai befolyásának egyik fázisa. A másik fázis egyszerűen abból áll, hogy a különböző képviselők, szenátorok stb. megválasztására pénz van szükség és az ipar lovagjai mindég készen vannak arra, a választási költségekhez hozzájáruljanak, ha direkt vagy indirekt ígéreteknek kapnak.

Mindenek az a természetes eredménye, hogy az ország kormányformája republikánus ugyan de nem demokratikus, hanem plutokratikus típusu.

Az ország legkiválóbb publicistája, Woodrow Wilson, mindezt már évekkel ezelőtt látta és ennek a plutokratikus uralomnak a megtörése volt Wilson politikai célja. Bizonyos mértékben a demokrata párt, a nagy ipari érdekek ellensége és a republikánus párt ezeknek az érdekeknek a barátja. Jelenleg, a kormány tagjai az utóbbi párthoz tartoznak és a két ház nagy többsége republikánus. Ezért arra kell számítani, hogy az új vám magas lesz, hogy gyárosainknak ne kelljen európai konkurenciával küzdeniük. Bizonyos mértékben az egész ország hasznát huz ebből, de a nyereség nagy része az ötszáz család milliárdjainak a növelésére megy.

Véleményem szerint a republikánus uralomnak egy második eredménye az lesz, hogy a kormány valamiképpen segíteni fogja Európa pénzügyi reorganizációját. Nem Wilson idealizmusa lesz a céljuk, hanem az amerikai bankárok és gyárosok érdekei. Európát vásárlóképesse kell tenni és olyan helyzetbe hozni, hogy adósságainak legalább a kamatait fizetni tudja. Ez jó üzlet és talán Európa és az egész világ több hasznát tud majd hajtani jó üzletből, mint idealizmusból. Különösen, mióta a világ olyan türelmetlen az idealistákkal szemben.

Százmillió bukás a bécsi textilpiacon

A Karpeles-cég összeomlása

A budapesti kereskedelmi világot, elsősorban a textil-köröket közelről érintő fizetési képtelenség híre érkezik Bécsből. Az ottani kereskedelmi törvényszék megindította az egyezkedő tárgyalásokat a Fritz und Otto Karpeles (Neutorgasse 15.) selyem- és gyapjúáru nagykereskedő cég fizetési képtelensége ügyében. Az egyezkedő hatósági biztos Karl Biber, udv. tanácsos, míg esődtömeggondnökká Anton Seidl-t nevezték ki. A bejelentési határidő október 6-án jár le és a tárgyalási napot ez év október 14-re tűzték ki. A cég főleg német, francia, olasz és svájci exportöröknek tartozik az eddig való megállapítások szerint körülbelül 6 millió márkával, 115,000 lírával, 74,000 svájci frankkal és 58,000 francia frankkal. Ami a valuta-árfolyamokra átszámítva a passzívák mintegy száztiz millió osztrák koronát tesznek ki, amivel szemben a cég aktívái tizenkét millió osztrák koronára becsülik. A cég 1910 óta áll fenn, s főként gyapjú- és selyemáruk importjával foglalkozott. Az összeomlást szakkörökben az osztrák valuta rohamos zuhanásának tudják be. A cég a háboru kezdetén nagy készleteket halmozott fel külföldi árukból, amelyeket az akkori rendelkezések értelmében nem fizethetett ki. A cég adósságai azóta az osztrák valuta katasztrófája következtében megsokszorozódtak, ami most bukását okozta.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

RÓNA LAJOS

Kiadja: A Pénzvilág Lapkiadó és Nyomdai R-T.

A Pénzvilág értesülései és cikkei

csak a forrás megnevezésével vehetők át.